

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Педагогічна практика в системі підготовки магістра

методичний посібник

для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта. (Українська мова і література) освітньої програми «Українська мова і література»

Ужгород – 2023

Педагогічна практика в системі підготовки магістра: методичний посібник для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта. (Українська мова і література) освітньої програми «Українська мова і література». / Уклад.: Барчан В.В., Галас А.М., Товт О.О., Філак І.Я. Ужгород, 2023. 38 с.

Методичний посібник висвітлює основні питання педагогічної практики здобувачів магістратури в закладах загальної середньої та вищої освіти. Матеріали посібника спрямовані на допомогу викладачам у процесі організації, керівництва практичною підготовкою, її оцінювання, студентам під час проходження практики для розуміння її мети, завдань, форм роботи, прав і обов'язків, оформлення відповідної документації, звітності по завершенню цього виду навчальної діяльності.

У посібнику використано чинні документи, що регламентують практичну підготовку здобувачів освіти: Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>; Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», затвердженого Вченою радою ДВНЗ «УжНУ», протокол №3 від 23.02.2017 року, уведеного в дію Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ», № 388/01-17 від 24.02.2017 року URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11775>; Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет», затвердженого Вченою радою ДВНЗ «УжНУ» від 22 грудня 2020 року, протокол № 9, уведеного в дію Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» 24.12. 2020 р. № 61/01-04. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357>.

Укладачі:

Барчан В.В., докт. філол. н., професор кафедри української літератури,
Галас А.М., канд. філол. н., доцент кафедри української мови,
Товт О.О., канд. філол. н., асистент кафедри української літератури,
Філак І.Я., канд. філол. н., доцент кафедри української мови.

Рецензент – Ігнатович О.С., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури.

Відповідальний за випуск – Кузьма О.Ю, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури.

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету УжНУ, протокол № 7 від 19.05. 2023 р.

© Барчан В.В., 2023 р.

© Галас А.М., 2023 р.

© Товт О.О., 2023 р.

©Філак І.Я., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

ЗМІСТ

Вступ	с.4
I. Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти	с.6
II. Педагогічна практика в закладах освіти	с.13
III. Організація та керівництво практикою	с.21
Література.....	с.23

ВСТУП

Відповідно до чинного Закону України «Про освіту» метою національної освіти є «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [2].

Досягненню задекларованої мети в закладах вищої освіти сприяє як теоретична, так і практична підготовка здобувача освіти.

Закон «Про вищу освіту» трактує практичну підготовку як одну з форм організації освітнього процесу в закладі вищої освіти [1].

Відповідно до Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» мета практики – оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності [4]. На ефективну реалізацію цієї цілі практикант має спрямовувати свої зусилля у творчій співпраці з керівником практики, учителями-словесниками, колективом здобувачів освіти.

Педагогічна практика здобувачів узгоджується з програмами курсів «Методика викладання мовознавчих дисциплін у закладах освіти» та «Методика викладання літературознавчих дисциплін у закладах освіти» і передбачає удосконалення фахової підготовки в процесі практичної діяльності в закладах загальної середньої освіти, закладах професійно-технічної, фахової передвищої

та вищої освіти. Проведення уроків у базовій і старшій (профільних класах) школі закладів загальної середньої освіти, професійно-технічної, фахової передвищої освіти, проведення занять у вищій школі дає можливість здобувачеві освіти апробувати здобуті теоретичні знання, удосконалити педагогічні вміння й навички, виробляти практику прийняття самостійних рішень, комунікації в професійному середовищі, оцінювати власні спроможності, а також вивчати досвід колег-педагогів, освоювати і впроваджувати інноваційні форми й методи роботи відповідно до вимог сучасної загальноосвітньої і вищої школи.

Педагогічна практика здобувачів є також видом діяльності з реалізації майбутніми вчителями/викладачами української словесності важливих завдань державного значення, зокрема забезпечення державою всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України, сприяння консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури [3].

Тож практикант-учитель української мови та літератури, викладач української словесності, ефективно реалізуючи в практичній діяльності одержані теоретичні знання, водночас виконує важливі соціальні завдання, фахово навчає рідної мови й культури, виховує в здобувачів освіти такі важливі компоненти моральності й духовності, як особиста й національна гідність, патріотизм, відповідальність, обов'язок, честь.

Педагогічна практика в системі магістерської підготовки є важливою частиною навчально-виховного процесу.

I. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Практика є важливим елементом формування фахової компетентності майбутніх учителів.

Структура практичної підготовки в освітній програмі «Українська мова і література» для магістрантів передбачає дві виробничі практики: «Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти» та «Педагогічна практика в закладах освіти». Обом практикам передують фахові дисципліни, серед яких і «Методика викладання мовознавчих дисциплін у закладах освіти» та «Методика викладання літературознавчих дисциплін у закладах освіти», що, разом з іншими навчальними предметами, забезпечують, відповідно, теоретичну підготовку здобувачів.

Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти в обсязі 6 кредитів (180 годин) запланована на першому році навчання в магістратурі. Тривалість практики – 4 тижні.

Мета практики – оволодіння студентами сучасними методами й формами організації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі, набуття досвіду проведення уроків української мови, української літератури, організації та проведення виховної, методичної та ін. роботи.

У процесі практичної діяльності в школі здобувачі опановують специфіку роботи вчителя української мови та літератури, реалізують теоретичні знання безпосередньо в навчальній роботі, набуваючи вмінь планування, проведення, аналізу уроків з української мови та української літератури, виконання інших форм навчальної роботи, оволодівають навичками планування, організації, проведення виховних, позакласних, тематичних та інших заходів з учнями, налагодження партнерських стосунків із здобувачами освіти та їх батьками тощо.

У період практики студенти мають оволодіти відповідними професійними вміннями, які вчені-методисти кваліфікують як:

конструкторські або конструкторсько-планувальні вміння (визначати

тип уроку, формулювати його мету і завдання; складати конспект уроку або системи уроків на певну тему; складати сценарій позакласного заходу...; досягати оптимального поєднання змісту, методів і форм навчально-виховної роботи на уроці; обирати раціональні шляхи літературного (мовного – В.Б.) аналізу...; добирати й створювати наочні посібники; враховувати вікові психічні особливості школярів, будувати роботу з ними на засадах партнерської взаємодії);

комунікативні або комунікативно-навчальні вміння (налагодити доброзичливе й продуктивне спілкування вчителя з учнями; володіти всіма видами і формами комунікативної діяльності; засвоїти техніку і культуру мовлення, ораторські вміння; забезпечити бездоганну мовленнєву діяльність учасників педагогічного процесу);

дослідницькі вміння (визначати рівні літературного (і мовного – В.Б.) розвитку учнів та їх читацькі інтереси; виявляти особливості сприймання художніх творів різного роду й жанру здобувачами освіти різних вікових груп; знати й застосовувати методичні праці та рекомендації у своїй роботі; вивчати, узагальнювати й упроваджувати педагогічний досвід; володіти основними методами й прийомами наукових досліджень);

<...>

організаторські вміння (складати календарно-тематичні плани навчальної роботи; формулювати завдання і запитання для учнів, спрямовувати їх пізнавальну діяльність; проводити самостійну навчальну роботу школярів; здійснювати поетапне формування знань і вмінь із застосуванням орієнтовної основи розумових дій; раціонально поєднувати індивідуальні, групові й колективні форми роботи на уроці та в позаурочний час; застосовувати інноваційні технології й технічні засоби навчання та контролю рівня засвоєння учнями ... знань);

розвивально-виховні вміння (реалізувати виховний потенціал програмового матеріалу; здійснювати психічний розвиток особистості учнів; формувати духовний світ школярів) [10, с. 278–279].

Педагогічна практика передбачає виконання здобувачем освіти посадових

обов'язків учителя й класного керівника. Це зумовлює необхідність ознайомлення з функціональними обов'язками й різними формами діяльності вчителів-філологів, класних керівників, специфікою, нюансами навчальної та інших видів діяльності вчителя-предметника. За допомогою класного керівника практикант ознайомлюється із загальною характеристикою класу, веде самостійні спостереження за класним учнівським колективом, аналізує міжособистісні стосунки школярів, мотивацію поведінки з огляду на психологічні, вікові, особистісні особливості, акцентує нахили й здібності учнів, інтереси, наміри, пріоритети, намагається знайти оптимальні шляхи й способи взаємодії з окремими учнями й цілим класом тощо.

Ефективність проходження педагогічної практики здобувачами освіти забезпечує також їх здатність вивчати особливості педагогічної діяльності колективу навчального закладу, аналізувати інноваційні підходи до організації навчального процесу, визначити свою форму поведінки й траєкторію діяльності в педагогічному колективі. Здобувач повинен дотримуватися педагогічної етики, дисципліни і встановленого робочого режиму закладу.

Оскільки виробнича практика спрямована на підготовку фахівців до майбутньої педагогічної роботи, то «Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти» дає можливість здобувачам вищої освіти реалізувати свої теоретичні знання, особистісні якості у відносно самостійній діяльності реального навчально-виховного процесу, сприяє формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя.

Зміст педагогічної практики

Упродовж педагогічної практики здобувач освіти зобов'язаний спланувати власну роботу, відвідувати уроки вчителя-предметника, ознайомитися з роботою класного керівника, вивчати та переймати новаторський досвід учителів школи, здобутки учителів-новаторів; готувати навчально-методичні матеріали, поглиблювати знання з методики проведення традиційних і нетрадиційних уроків, опановувати нові методи подання, закріплення та контролю знань школярів, учитись організовувати самостійну роботу учнів на уроці; підготувати конспекти й провести 10–15 пробних уроків з української мови та з української

літератури, підготувати конспекти й провести один заліковий урок з української мови та один урок з української літератури; виконувати функції класного керівника, здійснювати виховну роботу з класом, провести один виховний захід із класом та один тематичний позакласний захід, систематично вести щоденник практики, готувати звітну документацію.

Етапи педагогічної практики

Організаційний: проведення настановчої наради для ознайомлення здобувачів освіти з метою, завданнями, програмою, базами педагогічної практики, з вимогами до оформлення документації, формою звітності, правами й обов'язкам практикантів та іншими організаційними питаннями. Здобувачам надаються рекомендації щодо їх прибуття на бази практики й зустрічі з керівниками навчального закладу (директором, заступниками директора, організатором позакласної роботи), які мають довести до відома практикантів інформацію про внутрішній розпорядок, режим роботи, традиції, особливості діяльності закладу. На нараді озвучуються настанови щодо комунікації з учителем-предметником, класним керівником та планування з ними подальшої навчальної та виховної роботи, проводиться інструктаж із техніки безпеки. Практиканти отримують необхідну документацію та спілкуються з керівником практики, складають індивідуальний план роботи.

Практичної діяльності: виконання здобувачем освіти усіх видів робіт (навчальна, виховна, методична), передбачених програмою на базі практики у відповідні терміни. Ведення щоденника практики.

Завершальний: підготовка всіх необхідних матеріалів практики, оформлення звіту, щоденника практики, подання матеріалів практики на кафедру для перевірки керівником (упродовж тижня після завершення практики), захист практики.

Звітна документація

У пакет звітної документації про проходження педагогічної практики входять такі матеріали:

1. Щоденник.
2. Індивідуальний план роботи.

3. Конспекти залікових уроків.
4. Сценарій виховного (або тематичного) заходу на мовно-літературну тему.
5. Звіт про проходження практики, підписаний і оцінений безпосередньо керівником від бази практики.
6. Характеристика здобувача-практиканта, підготовлена закладом освіти та засвідчена підписом керівника та печаткою закладу освіти.

Кафедра призначає термін, місце захисту практики, про що повідомляє здобувачів освіти. Захист відбувається за участі практикантів при комісії, призначеній завідувачем кафедри. Кожен здобувач звітується про виконання програми практики. Критерії оцінювання: повнота і правильність виконання завдань практики, якість оформлення звіту, рівень захисту, оцінка керівника бази практики, якість оформлення матеріалів практики. Оцінка оголошується здобувачам освіти.

Відповідно до чинного Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» здобувачам, які не виконали програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики за індивідуальним графіком. Здобувачі, які не виконали програму практики з неповажних причин, отримали незадовільну оцінку і не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, – відраховуються з університету.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки підводяться на засіданні вченої ради факультету.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів проходження практики

Вид оцінювання підсумкового контролю – диференційований залік.

Диференційований залік із практики приймає комісія викладачів кафедри у формі усного звіту здобувача.

Загальне оцінювання результатів проходження практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звітів здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно з якою максимальний рейтинг кожного

здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту і переводиться в оцінку за схемою:

Загальна сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання підсумкового контролю (захисту педагогічної практики)

Оцінка **A** (90-100 балів) виставляється за умови, якщо здобувач вільно володіє навчально-практичним матеріалом, успішно розв'язує завдання у стандартно-виробничих ситуаціях, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань.

Оцінка **B** (82-89 балів) виставляється за умови, якщо здобувач володіє навчально-практичним матеріалом у межах програми виробничої практики, проте у виконанні стандартно-виробничих завдань допускає неточності.

Оцінка **C** (74-81 бал) виставляється за умови, якщо здобувач володіє певним обсягом навчально-практичного матеріалу, здатний його реалізувати, проте допускає неточності в стандартно-виробничих ситуаціях.

Оцінка **D** (64-73 бали) – виставляється за умови, якщо здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на задовільному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання й уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях.

Оцінка **E** (60-63 бали) виставляється за умови, якщо здобувач володіє

навчально-практичним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання й уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях.

Оцінка **FX** (35-59 балів) виставляється за умови, якщо здобувач володіє навчально-практичним матеріалом поверхнево й фрагментарно.

Оцінка **F** (0-34 бали) виставляється за умови, якщо здобувач не виконав програму або не володіє навчально-практичним матеріалом.

Розподіл балів за виконання програми практики та захист звітів:

№п/п	Вид роботи	Бали
1	Захист практики	20
2	Звіт практиканта	10
3	Щоденник	30
3	Оцінка залікових уроків	30
4	Якість підготовки звітних документів	10
	Разом	100

Бази педагогічної практики

Відповідно до Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», бази практики визначаються довгостроковим або короткостроковим договорами між університетом і закладами освітньої сфери всіх форм власності і є офіційною підставою для проходження практики здобувачів вищої освіти. Тривалість договорів погоджується договірними сторонами. Вона може визначатися на період практики або на термін до п'яти років із можливістю подальшої пролонгації на такий же строк.

Здобувачі мають можливість завчасно самостійно пропонувати місце проходження практики за умови підписання короткострокового договору між університетом і закладом освіти.

Бази практики повинні мати всі умови для виконання здобувачами освіти плану практики. Керівники закладів освіти зобов'язані забезпечити

належні умови для проходження практики, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства.

Закріплення здобувачів за базами практики та призначення керівників від кафедри оформлюється наказом ректора університету.

Розподіл здобувачів вищої освіти заочної форми навчання оформлюється розпорядженням декана.

Базами практики «Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти» рекомендовано ЗЗСО. Навчально-виховна діяльність практикантів має здійснюватися в класах базової та старшої школи.

II. ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Безперервність, послідовність, логічність професійної підготовки майбутніх педагогів-словесників забезпечує наступний етап набуття та вдосконалення фахової компетентності – «Педагогічна практика в закладах освіти», запланована на другому році магістратури в обсязі 6 кредитів (180 год.) тривалістю 4 тижні.

Метою практики «Педагогічна практика в закладах освіти» є застосування здобувачами вищої освіти знань, засвоєних у процесі теоретичного навчання, поглиблення, удосконалення та розвиток умінь, набутих під час проходження педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти на першому році навчання, удосконалення професійних умінь ведення навчально-виховної, методичної роботи в ЗЗСО, професійно-технічної, фахової передвищої освіти, підготовка до провадження викладацької діяльності, проведення методичної, науково-дослідницької та інших видів роботи в закладах вищої освіти, формування професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати.

Завдання практики: удосконалення, закріплення вже набутих та вироблення нових умінь підготовки, проведення різних видів навчально-

виховної діяльності в ЗЗСО (в старшій школі, профільний рівень), закладах професійно-технічної, фахової передвищої освіти та ЗВО, поглиблення теоретичних знань із методики викладання мовознавчих та літературознавчих дисциплін у закладах вищої освіти, набуття навичок проведення різних форм занять, оволодіння методикою підготовки навчально-методичних матеріалів, виконання інших видів діяльності викладача, вироблення необхідних кваліфікаційних навичок здійснення інновацій згідно з вимогами навчально-виховного характеру в закладах освіти, вивчення інноваційного досвіду провідних учителів, викладачів факультету та професіоналів інших закладів, застосування сучасних технологій і методів для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти; вироблення навичок дотримання педагогічної етики в спілкуванні з учнями, студентами та педагогічним колективом, здатності до самооцінки й усвідомлення необхідності професійного самовдосконалення.

Зміст педагогічної практики

Педагогічну практику рекомендовано проходити в закладах загальної середньої освіти (старша школа, профільний рівень), закладах професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти. Практика дає можливість здобувачам проходити практику в закладах вищої освіти з метою ознайомитися з системою навчально-методичної, наукової, організаційно-виховної роботи, у ролі викладача ЗВО набути нових умінь проведення різних форм навчальної роботи з мовознавчих та літературознавчих дисциплін.

Зміст педпрактики в закладах освіти включає: ознайомлення з навчальним закладом (якщо це не заклад, у якому навчається практикант), знайомство з його керівництвом та вчителям / викладачами ; аналіз навчального та виховного плану закладу, ознайомлення з календарно-тематичним та поурочним планами учителів-предметників; планування навчальної, методичної, виховної та науково-дослідницької роботи на час проходження практики; знайомство з учнями класів / курсів, у яких практикант буде проводити заняття; аналіз навчальних програм із базових предметів; відвідування уроків та позакласних заходів учителів-предметників та студентів-практикантів, виконання функцій

класного керівника, вивчення досвіду впровадження інноваційних форм роботи вчителів, підвищення професійної кваліфікації через систему освітніх інтернет-платформ, підготовка навчально-методичних матеріалів, конспектів пробних та залікових уроків, проведення 10-15 пробних занять, одного залікового уроку з української мови та одного з української літератури; організацію та проведення одного виховного та одного позакласного заходу на мовно-літературну тему; аналіз власної педагогічної діяльності, ведення щоденника практики, підготовку звітної документації з педагогічної практики.

За умови проходження практики у ЗВО її зміст включає: ознайомлення з навчально-методичною, науковою, виховною роботою кафедри, освітньою програмою, навчальним планом предметної спеціальності, вибір дисциплін для проведення занять, вивчення навчально-методичного комплексу дисципліни, ознайомлення з навчальною робочою програмою дисципліни, відвідування лекцій, практичних, семінарських занять викладачів, інших практикантів, індивідуальних та групових консультацій, які проводять провідні викладачі філологічних дисциплін; участь в організаційній, виховній, навчально-методичній роботі кафедри; опрацювання теоретичних матеріалів, художніх, навчальних текстів для підготовки й проведення занять, роботу в бібліотеці, у мережі Інтернет, удосконалення науково-методичного рівня через освітні інтернет-платформи, підготовку планів-конспектів однієї пробної, однієї залікової лекції та одного пробного й одного залікового практичного (семінарського) заняття відповідно до робочої програми з дисципліни, підготовку завдань до контрольної роботи, її проведення, перевірку; розробку тестових завдань та апробації їх на занятті, систематичне спілкування з керівником практики, вивчення досвіду провідних фахівців кафедри (факультету), відомих педагогів-філологів інших ЗВО; підготовка сценарію та проведення зі студентами позааудиторного заходу на мовно-літературну тему; ведення щоденника, підготовку документації тощо.

Етапи педагогічної практики

Організаційний: участь у нараді з питань проходження педагогічної практики. Ознайомлення із загальним планом практики та її основними

завданнями, формами роботи, робочою та звітною документацією, вимогами до її оформлення. Спілкування з керівниками практики. Складання індивідуального плану роботи.

Практичної діяльності: виконання передбачених програмою практики всіх видів робіт.

Перший тиждень: ознайомлення з навчальним закладом, спілкування з керівництвом, учителями/викладачами-предметниками закладу освіти, вивчення плану навчально-виховної роботи, режиму роботи закладу, вимог до учнів/студентів і вчителів/викладачів; вивчення складу класу/групи, індивідуальних особливостей учнів/студентів, відвідування уроків учителів, ведення записів у щоденнику практики.

У ЗВО ознайомлення з навчально-методичною, науковою, виховною роботою кафедри, освітньою програмою, навчальним планом предметної спеціальності, вибір мовознавчої / літературознавчої дисципліни. Ознайомлення з навчально-методичним комплексом дисципліни, із робочою програмою дисципліни. Вибір тем для відвідування та проведення занять. Консультація з викладачем обраної дисципліни. Вивчення навчально-методичних матеріалів. Робота в бібліотеці, у мережі Інтернет. Планування відвідування занять викладачів на різних курсах. Планування розкладу пробних та залікових занять. Робота над обраною темою заняття. Вивчення наукової, навчально-методичної літератури. Планування позааудиторного тематичного заходу. Участь у роботі кафедри. Підготовка до проведення пробної лекції та пробного практичного/семінарського заняття.

Другий тиждень: відвідування уроків з української мови та уроків з української літератури вчителів-предметників, студентів-практикантів. Підготовка конспектів та проведення пробних уроків з української мови та з української літератури; опрацювання фахової періодики, підготовка дидактичного матеріалу, перевірка зошитів учнів, ведення документації. Робота з класом відповідно до плану вчителя / класного керівника.

Відвідування занять викладачів та практикантів. Вивчення навчально-методичної, наукової літератури, художніх текстів, навчальних матеріалів із

запланованих пробних занять. Складання планів-конспектів та проведення пробних занять, узгодження їх із викладачем дисципліни. Проведення однієї пробної лекції та одного пробного практичного заняття. Участь у консультації з науково-дослідницької роботи. Участь у роботі кафедри.

Третій-четвертий тиждень: проведення залікових уроків (одного з мови/одного з літератури), участь в обговоренні уроків інших практикантів. Перевірка зошитів, ведення інших форм роботи вчителя. Проведення виховної роботи з класом, тематичного позакласного заходу. Підготовка та проведення залікових занять (одна лекція та одне практичне / семінарське заняття). Підготовка матеріалів до контрольної роботи, проведення контрольної роботи, перевірка, оцінювання, обговорення результатів зі студентами. Розробка тестових завдань до теми, апробація їх на занятті, перевірка, обговорення результатів. Робота з академнаставником групи, закріпленням за практикантом. Проведення зі студентами позааудиторного заходу на мовну чи літературну тему. Участь у засіданні кафедри, інформування про хід виконання плану практики.

Завершальний: оформлення документації.

Четвертий тиждень та впродовж 5 днів після завершення практики: підготовка матеріалів до звіту. Подання матеріалів практики на кафедру.

Захист педагогічної практики – за графіком кафедри.

Звітна документація

Після закінчення терміну практики здобувачі освіти звітують про виконання програми та індивідуального плану. Звіт, підписаний і оцінений безпосередньо керівником від бази практики, повинен містити відомості про виконання практикантом усіх розділів програми практики та індивідуального плану.

Письмовий звіт разом із щоденником та іншими документами з практики здобувач освіти подає керівнику практики від кафедри.

У звітну документацію здобувача вищої освіти за практику входять такі матеріали: щоденник, у якому відображено всі форми роботи під час практики з помітками про виконання кожного виду роботи, письмовий звіт, який містить

відомості про виконання здобувачем усіх розділів програми практики та індивідуального плану (підписаний і оцінений безпосередньо керівником від бази практики), конспекти 2-х залікових уроків (одного із мови, одного із літератури) або однієї лекції (у письмовому та електронному варіантах), конспект одного практичного / семінарського заняття (у письмовому та електронному варіантах), 30 тестових завдань (5 варіантів відповіді, 1 правильна в письмовому та електронному варіантах), сценарій виховного / тематичного заходу.

Звітна документація реєструється на кафедрі, подається для аналізу та оцінювання керівнику практики від кафедри. Захист практики здобувачем вищої освіти відбувається у визначений кафедрою термін за участі всіх практикантів при комісії, призначеній завідувачем кафедри. Кожен здобувач освіти звітується про виконання програми практики. Критерії оцінювання: повнота і правильність виконання завдань практики, якість оформлення звіту, рівень захисту, оцінка керівника бази практики, якість оформлення матеріалів практики. Оцінка оголошується здобувачам освіти.

Здобувачам, які не виконали програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики за індивідуальним графіком. Здобувачі, які не виконали програму практики з неповажних причин, отримали незадовільну оцінку і не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін – відраховуються з університету.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки підводяться на засіданні вченої ради факультету.

Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів проходження практики

За діяльністю практикантів здійснюється поточний контроль: спостереження керівника практики за роботою здобувачів на базах практики, дотримання ними виробничої дисципліни, умов та режиму роботи, графіку виконання запланованих завдань, ведення щоденника. Поточний контроль може здійснювати завідувач кафедри та відповідальні особи навчальної частини УжНУ.

Підсумковий контроль здійснюється у формі підсумкової конференції, де здобувач освіти звітується про проходження практики. Вид оцінювання підсумкового контролю – диференційований залік.

Диференційований залік із практики приймається комісією викладачів кафедри у формі усного звіту здобувача.

Загальне оцінювання результатів проходження практики, виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звітів здійснюється за кредитно-трансферною системою, згідно з якою максимальний рейтинг кожного здобувача складається з оцінювання в балах за всіма критеріями, що виставляються під час захисту і переводиться в оцінку за схемою:

Загальна сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання підсумкового контролю (захисту педагогічної практики)

Оцінка **A** (90-100 балів) виставляється за умови, якщо здобувач вільно володіє навчально-практичним матеріалом, успішно розв'язує завдання у стандартно-виробничих ситуаціях, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань.

Оцінка **B** (82-89 балів) виставляється за умови, якщо здобувач володіє навчально-практичним матеріалом у межах програми виробничої практики, проте у виконанні стандартно-виробничих завдань допускає неточності.

Оцінка С (74-81 бал) виставляється за умови, якщо здобувач володіє певним обсягом навчально-практичного матеріалу, здатний його реалізувати, проте допускає неточності в стандартно-виробничих ситуаціях.

Оцінка D (64-73 бали) – виставляється за умови, якщо здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на задовільному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання й уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях.

Оцінка E (60-63 бали) виставляється за умови, якщо здобувач володіє навчально-практичним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчально-практичного матеріалу, уміє використовувати одержані знання й уміння, проте допускає окремі помилки в стандартно-виробничих ситуаціях.

Оцінка FX (35-59 балів) виставляється за умови, якщо здобувач володіє навчально-практичним матеріалом поверхнево й фрагментарно.

Оцінка F (0-34 бали) виставляється за умови, якщо здобувач не виконав програму або не володіє навчально-практичним матеріалом.

Розподіл балів за виконання програми практики та захист звітів:

№п/п	Вид роботи	Бали
1	Захист практики	20
2	Звіт практиканта	10
3	Щоденник	30
4	Оцінка залікових уроків/занять	30
5	Якість підготовки звітних документів	10
	Разом	100

Бази педагогічної практики

Вибір баз для проходження практики в закладах освіти регламентується Положенням про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» і передбачає здійснення практичної підготовки здобувачів вищої освіти як на університетських, так і зовнішніх базах практики будь-яких форм власності, які відповідають вимогам освітньої програми підготовки, мають усі умови для виконання здобувачами освіти плану

практики. Керівники закладів освіти зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження практики, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства.

Базами практики «Педагогічна практика в закладах освіти» рекомендовано ЗЗСО, заклади професійно-технічної, фахової передвищої освіти, ЗВО, кафедру української мови та кафедру української літератури Ужгородського національного університету.

Здобувачі мають можливість завчасно самостійно пропонувати місце проходження практики за умови укладення короткострокового договору між університетом і закладом освіти.

Закріплення здобувачів за базами практики та призначення керівників від кафедри оформлюється наказом ректора університету.

Розподіл здобувачів вищої освіти заочної форми навчання оформлюється розпорядженням декана.

III. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Організацію та керівництво практикою здійснює викладач кафедри згідно з педагогічним навантаженням кафедри та відповідно до Положення про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», уведеного в дію Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 388/01-17 від 24.02. 2017 р.

Обов'язки і права керівника

До керівництва практикою здобувачів залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники кафедр.

Керівник практики від кафедри:

- перед початком практики перевіряє готовність баз практики та здійснює всі необхідні заходи для проведення практики на належному рівні;
- перед початком практики (або в перший день практики) забезпечує проведення всіх організаційних заходів, зокрема:

— проводить цільовий інструктаж із техніки безпеки та охорони праці, про що робить відповідний запис у Журналі реєстрації інструктажів з охорони праці на робочому місці;

— видає здобувачам освіти пакет усіх необхідних документів, роз'яснює порядок ведення щоденника практики, виконання індивідуальних завдань та знайомить із вимогами щодо оформлення звітів про проходження практики;

■ забезпечує належне оформлення відомостей про оплату керівникам педагогічної практики від баз практик та передає їх керівнику виробничої практики від університету;

■ у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;

■ контролює забезпечення належних умов праці і побуту.

Обов'язки і права студента-практиканта

Положенням про практику студентів Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» регламентовано обов'язки здобувачів освіти.

Здобувачі вищої освіти університету зобов'язані:

■ своєчасно прибути на інструктивну нараду перед початком практики та отримати від керівника практики від факультету(кафедри) консультацію щодо оформлення всіх необхідних документів;

■ своєчасно прибути на базу практики;

■ у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівки керівників;

■ дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Закон України «Про освіту». URL : <http://zakon0.-rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
4. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. URL : <http://zakon0.-rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>
5. Про затвердження Положення про практику здобувачів вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», наказ ректора ДВНЗ «УжНУ» № 388/01-17 від 24 лютого 2017 року. Ужгородський національний університет. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11775>
6. Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет», 24.12. 2020 р., № 61 / 01-04.
7. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібник для студентів пед. університетів та інститутів / кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2011.
8. Семенов О. Українська культуромовна особистість учителя (шляхи її формування в системі професійної підготовки): монографія. Київ, 2007.
9. Семенов О., Базиль Л., Дятленко Т. Практика в системі фахової освіти вчителя-словесника: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О.М. Семенов. Київ: Фенікс, 2008.
10. Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах. Київ: Ленвіт, 2011.
11. Токмань Г., Козубенко Л., Дига Н., Черниш Н. Практика в системі бакалаврської і магістерської освіти філолога: літературознавчий аспект. Навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М. 2018.

Додатки

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ЩОДЕННИК
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Курс: _____

Факультет: _____

Кафедра: _____

Освітній ступінь: _____

Галузь знань: _____

Спеціальність: _____

Спеціалізація: _____

РОЗПОРЯДЖЕННЯ НА ПРАКТИКУ

Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

направляється на педагогічну практику в _____

(місто / село, район, область)

у _____

(назва навчального закладу)

Термін практики: з « ____ » _____ по « ____ » _____ 20 ____ р.

Керівник практики від ВНЗ: _____

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

МП

Декан факультету _____ (_____)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Студент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув у навчальний заклад: _____

(назва навчального закладу)

Печатка

Печатка навчального закладу

« ____ » _____ 20 ____ р.

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Учитель: _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Класний керівник: _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Заступник директора з навчально-виховної роботи: _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Адреса навчального закладу, номер телефону: _____

Вибув із навчального закладу « ____ » _____ р.

Печатка навчального закладу

(підпис)

(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

ПЛАН

роботи магістра на період педагогічної практики

1. Ознайомитись із навчальним закладом, умовами його роботи, правилами внутрішнього трудового розпорядку, із загальними основами планування навчального-виховного процесу, документацією вчителя та класного керівника.
2. Працювати в методичному кабінеті, бібліотеці навчального закладу.
3. Знайомитись з науково-методичною літературою з фахових предметів.
4. Ознайомитись з комплексом підручників з фахових предметів.
5. Відвідати до _____ уроків.
6. Провести до _____ уроків, із них залікових - _____ .
7. Розробити розгорнуті плани-конспекти уроків з конкретних предметів у кількості _____
8. Підготувати наочні посібники, роздатковий матеріал, мультимедійні презентації тощо.
9. Перевіряти учнівські зошити.
10. Провести консультації та додаткові заняття з конкретного предмету.
11. Взяти участь в організації й проведенні позакласної роботи з предмету (факультативні заняття, гурткова робота тощо). Провести не менше ніж один позакласний захід.
12. Розробити розгорнутий план-конспект позакласного заходу.
13. Ознайомитись із роботою педради, методоб'єднання вчителів із фахових дисциплін та класних керівників.
14. Вивчити систему планування навчальної роботи та систему виховної роботи (плани роботи вчителя та класного керівника).
15. Провести виховні заходи з класом за планом роботи класного керівника (не менше ніж один).
16. Розробити розгорнутий план-конспект тематичного виховного заходу.
17. Перевіряти щоденники учнів.
18. Надавати допомогу класному керівникові в роботі з батьками (відвідати учня).

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

(назва навчального закладу)

Керівник педагогічної практики
від навчального закладу

_____ (підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 20__ р.

Підсумки педагогічної практики

№ з/п	Вид роботи	Загальна оцінка	Підпис керівника від ВНЗ або від кафедри педагогіки і психології ВНЗ
1.	Залікові уроки		
2.	Плани-конспекти з фахових дисциплін		
3.	Позакласні заходи		
4.	Виховні заходи		

Висновок керівників практики від вищого навчального закладу про проходження практики

« ____ » _____ 20__ року

Залікова оцінка:

за національною шкалою - _____
(словами)

кількість балів - _____
(цифрами і словами)

за шкалою ECTS - _____

Керівник педагогічної практики

від вищого навчального закладу _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Методичне видання

Педагогічна практика в системі підготовки магістра: методичний посібник для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта. (Українська мова і література) освітньої програми «Українська мова і література» / Укладачі: Барчан В.В., Галас А.М., Товт О.О., Філак І.Я. Ужгород, 2023. 38 с.

© Барчан В.В., 2023 р.

© Галас А.М., 2023 р.

© Товт О.О., 2023 р.

© Філак І.Я., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.